

4. Сурмін Ю. П. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К.: НАДУ, 2010. 820 с
5. Ушкаов Д. Н. Большой толковый словарь русского языка. М.: Изд-во «Славянский Дом Книги», 2014. 876 с.
6. Білодід І. К. Словник української мови: в 11 томах / за заг. ред. І. К. Білодіда. Київ: Вид-во «Наукова думка», 1973. Т. 3. 840 с.
7. Быргэу М. М. Организация деятельности полиции Республики Молдова по профилактике преступлений: дисс. Харьков: Национальный университет внутренних дел, 2004. 514 с.
8. Шестак Л. В. Адміністративне право: навч. посіб. Чернівці: ЧДПЧТД, 2011. 254 с.
9. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 1975. 304 с.
10. Ломов Б. Ф. Вопросы общей педагогической и инженерной психологии. М.: Педагогика, 1991. 296 с.
11. Фелик В. І. Адміністративно-правове забезпечення профілактичної діяльності національної поліції України: дис. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. 479 с.
12. Бандурин С. Г. Публичность как принцип уголовного судопроизводства и его действие в стадии возбуждения уголовного дела: дисс. Саратов: РГБ, 2003. 209 с.
13. Шилов В. В. Цілі та завдання профілактичного напрямку діяльності органів прокуратури. Наше право, 2014. № 8. С. 94–99.
14. Про взаємодію правоохоронних та інших державних органів України у боротьбі зі злочинністю: Інструкція від 10.08.1994 № 225/435. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0225-94>
15. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявлення та розслідування: Інструкція від 07.07.2017 № 575. *Офіційний вісник України*. 2017. № 67. Ст. 2019.
16. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю: Інструкція від 10.06.2011 № 822/19560. *Офіційний вісник України*. 2011. № 53. Ст. 2139.
17. Про затвердження Положення «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі із злочинністю та корупцією»: Наказ від 26.04.2012 № 43/375/166/353/284/241/290/236. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=08AEUC200B>

УДК 342.951

СВІРІНА К.С.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ У НАУЦІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Статтю присвячено систематизації наукових досліджень адміністративно-правового статусу військово-цивільних адміністрацій у сучасній науці адміністративного права. Запропоновано авторську класифікацію вказаних наукових досліджень, яка включає чотири групи. Зроблено висновок про недостатність висвітлення на теоретико-методологічному рівні функціонування адміністративно-правового механізму реалізації прав та обов'язків військово-цивільних адміністрацій, що обумовлює перспективи подальших наукових розвідок.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, військово-цивільні адміністрації, повноваження, адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правовий механізм.

© СВІРІНА К.С. – старший інспектор факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції (Університет державної фіскальної служби України)

Статья посвящена систематизации научных исследований административно-правового статуса военно-гражданских администраций в современной науке административного права. Предложена авторская классификация указанных научных исследований, которая включает четыре группы. Сделан вывод о недостаточности освещения на теоретико-методологическом уровне функционирования административно-правового механизма реализации прав и обязанностей военно-гражданских администраций, что обуславливает перспективы дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: административно-правовой статус, военно-гражданские администрации, полномочия, административно-правовое обеспечение, административно-правовой механизм.

The article is devoted to the systematization of scientific research of the administrative-legal status of civil-military administrations in modern science of administrative law. The author suggests a classification of these scientific studies, which includes four groups. The conclusion was made about the lack of coverage at the theoretical and methodological level of the functioning of the administrative and legal mechanism for the implementation of the rights and duties of civil-military administrations, which determines the prospects for further research.

Key words: administrative-legal status, civil-military administrations, powers, administrative and legal support, administrative-legal mechanism.

Вступ. Російська збройна агресія проти нашої держави обумовила зміни у правовому забезпеченні функціонування місцевих державних адміністрацій. 3 лютого 2015 р. Верховною Радою України прийнято Закон України за № 141-VIII «Про військово-цивільні адміністрації». Такий тимчасовий державний орган утворюється за рішенням Президента України в районі проведення антитерористичної операції (територія Донецької та Луганської областей країни) у випадку: 1) не здійснення місцевими радами та/або їх виконавчими органами, покладених на них Конституцією та законами України, повноважень, у т.ч. внаслідок фактичного саморозпуску, самоусунення, або їх фактичного невиконання (військово-цивільні адміністрації населених пунктів); 2) нескликання сесії відповідно районної, обласної ради у встановлені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» строки (військово-цивільні адміністрації району, області); 3) для здійснення керівництва у сфері забезпечення громадського порядку і безпеки (військово-цивільні адміністрації району, області). У разі прийняття рішення про утворення районних, обласних військово-цивільних адміністрацій їх статусу набувають відповідно районні, обласні державні адміністрації, а голови районних, обласних державних адміністрацій набувають статусу керівників відповідних військово-цивільних адміністрацій. Вони діють у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України та формуються з військовослужбовців військових формувань, утворених відповідно до законів України, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, а також працівників, які уклали з Антитерористичним центром при Службі безпеки України трудовий договір. Фінансування діяльності військово-цивільних адміністрацій із виконання повноважень органів місцевого самоврядування здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів, виконання інших функцій - за рахунок коштів Державного бюджету України. Їх призначення полягає у забезпеченні дії Конституції та законів України, безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам, недопущенні гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції (ст.ст. 1, 3) [1]. Діяльність військово-цивільних адміністрацій є відносно новою для сучасної науки адміністративного права темою, що, у поєднанні з великою суспільною важливістю даної проблематики, обумовлює новизну та актуальність цієї статті.

Постановка завдання. Метою статті є окреслення тенденцій досліджень адміністративно-правового статусу військово-цивільних адміністрацій з позиції наукової методології науки адміністративного права.

Результати дослідження. Розпочинаючи дослідження особливостей висвітлення питань, пов'язаних зі змістом повноважень військово-цивільних адміністрацій в аспекті їх відображення у наукових дослідженнях у галузі адміністративного права, слід сказати, що вони розпочалися практично одразу після прийняття Верховною Радою України № 141-VIII «Про військово-цивіль-

ні адміністрації». Вченими було встановлено місце військово-цивільних адміністрацій у системі органів виконавчої влади. Так, П. П. Погиба досліджує адміністративно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій у контексті адміністративно-правового статусу місцевих державних адміністрацій в Україні. Автор обґрунтовує, що військово-цивільні адміністрації в Донецькій та Луганській областях є тимчасовими органами, що створені на основі місцевих державних адміністрацій вказаних областей, і їх діяльність спрямована на реалізацію на території вказаних областей спеціальних напрямів діяльності, до яких віднесено: реалізацію державної регіональної політики; реалізацію заходів щодо соціально-економічного та культурного розвитку відповідних громадян даних областей, вирішення питань місцевого значення, нормалізації життя населення, забезпечення безпеки населення шляхом запровадження тимчасових обмежень у районі проведення антитерористичної операції. З урахуванням сучасних соціально-політичних умов обґрунтовано висновок про необхідність виокремлення спеціальних функцій даних органів, зокрема: організаційної; бюджетно-розпорядчої; забезпечувальної; регулятивної; обмежувальної [2, с. 86].

Низку досліджень було присвячено проблемам мети діяльності військово-цивільних адміністрацій та правового врегулювання умов, за яких вони створюються. Так, І. М. Коропатнік, досліджуючи проблеми цивільно-військового співробітництва, приділяє певну увагу діяльності військово-цивільних адміністрацій. Вчений визначає, що чинним законодавством не врегульовано порядок взаємодії Збройних Сил України та органів виконавчої влади і місцевого самоврядування в умовах мирного часу, у тому числі у період проведення антитерористичної операції. Залучення Збройних Сил України до виконання функцій цих органів може суперечити нормам Конституції України, з огляду на що, враховуючи роль військового компоненту для досягнення стабільності в районах проведення антитерористичної операції, необхідно визначити правовий механізм тимчасового делегування їм окремих функцій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в разі неможливості їх виконання в умовах ведення бойових дій. Положення ч. 1 ст. 3 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації», які визначають, що останні утворюються у разі потреби за рішенням Президента України, створюють умови для довільного тлумачення таких «потреб» та несуть у собі загрозу порушення системи важелів та противаг як визначальної характеристики організації публічної влади в демократичній державі. З огляду на це слід визначити на законодавчому рівні умови, за яких можуть створюватися військово-цивільні адміністрації (неспроможність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування виконувати свої функції протягом певного періоду). Крім того, повноваження голови військово-цивільної адміністрації (п. 3 ст. 6 вказаного Закону) мають бути доповнені його правом представляти відповідну військово-цивільну адміністрацію та територіальну громаду у відносинах зі Збройними Силами України, що створить відповідні правові гарантії здійснення ним своїх владних повноважень. Відсутність критеріїв відповідності військовослужбовців займаним у військово-цивільних адміністраціях посадам створює ситуацію, за якої на посаду голови військово-цивільної адміністрації, у тому числі обласної, за формальними ознаками може призначатися будь-який військовослужбовець, незалежно від віку, освіти, професійного досвіду, що потребує свого усунення шляхом доповнення Переліку посад у військово-цивільних адміністраціях населених пунктів, які підлягають заміщенню військовослужбовцями військових формувань, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, затвердженого Указом Президента України від 23 квітня 2015 року № 237/2015, кваліфікаційними вимогами щодо означених осіб [3, с. 67].

Окремі дослідження стосуються змісту адміністративно-правового статусу військово-цивільних адміністрацій. В. Шевченко доводить, що, по-перше, військово-цивільна адміністрація – орган державної влади, що здійснює управління адміністративно-територіальною одиницею (область, район, місто, село, селище), яка належить до території проведення антитерористичної операції, здійснюючи при цьому координацію військової та цивільної адміністрацій в питаннях соціального, економічного розвитку території та забезпечення Збройних Сил України, інших військових формувань у процесі виконання ними завдань в зоні антитерористичної операції; по-друге, особливість процесу формування штату військово-цивільної адміністрації та її структури пов'язана із потребами цивільної та військової адміністрації, а до складу військово-

во-цивільної адміністрації належать посадові особи державного управління та військовослужбовці офіцерського складу Збройних Сил України, що забезпечують координацію всіх суспільних та військових процесів у зоні антитерористичної операції та на період проведення операції; по-третє, тимчасовість – основна причина виникнення та функціонування військово-цивільної адміністрації і її правового статусу, що передбачає передачу відповідних повноважень до різних структур і органів державної влади або місцевого самоврядування після завершення виконання завдань антитерористичної операції; по-четверте, особливість право суб'єктності військово-цивільної адміністрації пов'язана із особливістю функціонального навантаження адміністрації. Відповідно до законодавства України на військово-цивільній адміністрації покладаються функції органів державного управління, місцевого самоврядування та військової адміністрації, що яскраво демонструє складність механізму функціонування військово-цивільної адміністрації та особливість його правового статусу; по-п'яте, координація діяльності військово-цивільної адміністрації та її підпорядкування є складним елементом цивільно-військового співробітництва, який вимагає високого рівня скоординованості та оперативності у прийнятті рішень вищим військово-політичним керівництвом держави, що вимагає високого рівня сконцентрованості на виконанні відповідних завдань [4, с. 197–198]. Разом з тим, правовий механізм реалізації військово-цивільними адміністраціями своїх повноважень не здобув достатнього висвітлення.

Слід також сказати про те, що існує низка наукових досліджень, в яких вивчаються особливості реалізації окремих функцій військово-цивільних адміністрацій. Так, О. А. Фесенко, предметом досліджень якої став адміністративно-правовий статус внутрішньо переміщених осіб в Україні, окреслює сферу повноважень військово-цивільних адміністрацій в контексті забезпечення права вказаної категорії осіб на постійне житло [5, с. 187]. Заслужує на увагу дослідження правового статусу військово-цивільних адміністрацій як суб'єктів протидії корупції, що міститься в Рекомендаціях учасників першого Міжнародного антикорупційного тижня, проведеного за підтримки міністерства оборони Великобританії, спеціального британського радника Міністра оборони України з питань оборони Ф. Джонса та Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (23–27 листопада 2015 року). Розглянувши місце військово-цивільних адміністрацій у системі суб'єктів протидії корупції, учасники вказаного форуму запропонували введення інституції антикорупційних радників у військово-цивільних адміністраціях, а також забезпечення їх підготовки на курсах Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського [6, с. 153].

Питання, пов'язані з визначенням адміністративно-правового статусу військово-цивільних адміністрацій є надзвичайно важливими для забезпечення як державного суверенітету та територіальної цілісності нашої держави, так і для реалізації конституційних прав і свобод людини та громадянина. Отже, можна прогнозувати, що кількість досліджень, присвячених питанням прав, обов'язків, функцій, гарантій діяльності військово-цивільних адміністрацій буде зростати, тому вже сьогодні потрібна їх систематизація, спираючись на яку, науковці та практики зможуть здійснювати свою діяльність, спрямовану на зміцнення науково-методологічного та організаційного підґрунтя функціонування досліджуваних органів виконавчої влади.

Висновки. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що сучасні наукові дослідження адміністративно-правового статусу військово-цивільних адміністрацій можна розподілити на чотири основні групи: а) дослідження, в яких визначається місце та роль військово-цивільних адміністрацій у системі органів виконавчої влади зокрема і в системі публічного управління взагалі; б) дослідження, в яких визначаються особливості правового забезпечення реалізації мети та завдань військово-цивільних адміністрацій та особливостей їх реалізації; в) дослідження, а яких визначаються особливості повноважень військово-цивільних адміністрацій; г) дослідження, присвячені реалізації окремих функцій вказаних органів виконавчої влади. Одночасно можна констатувати недостатність наукових досліджень, присвячених функціонуванню адміністративно-правового механізму реалізації прав та обов'язків військово-цивільних адміністрацій, що і має визначати перспективи подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 03.02.2015 р. № 141-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 13. Ст. 87.
2. Погиба П. П. Нормативно-правове забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2015. Вип. 6-2. Т. 2. С. 85–89.

3. Коропатник И. Основные направления взаимодействия гражданского общества и Вооруженных Сил Украины. *LegeaȘiViața*. 2016. № 6. Р. 66–69.
4. Шевченко В. Адміністративно-правовий статус військово-цивільних адміністрацій. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4. С. 196–206.
5. Фесенко О. А. Організаційна структура органів публічної адміністрації у сфері реалізації прав внутрішньо переміщених осіб. *Адміністративно-правове забезпечення прав людини органами публічної адміністрації в Україні*: зб. наук. праць / за заг. ред. О. Ф. Андрійко. Київ: Інститут держави і права. ім. В. М. Корецького НАН України, 2015. С. 183–188.
6. Перший міжнародний антикорупційний тиждень (23–27 листопада 2015 року): матеріали тез виступів та напрацювань. Київ: Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, 2016. 159 с.

УДК 342.6

СКОРОХОД І.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В статті проаналізовано нормативно-правові акти, що регламентують податкову діяльність та розкрито складові елементи податкової системи України. Розкрито зміст завдань і функцій основних елементів податкової системи України. Підкреслена важливість структурно-функціональних змін податкових органів та запропоновано внесення ряду змін до чинного податкового законодавства.

Ключові слова: податкова система, податкова діяльність, організаційно-правові засади, завдання, функції, Державна фіскальна служба України, державні податкові інспекції, податкова міліція.

В статье проанализированы нормативно-правовые акты, регламентирующие налоговую деятельность и раскрыто составляющие элементы налоговой системы Украины. Раскрыто содержание задач и функций основных элементов налоговой системы Украины. Подчеркнута важность структурно-функциональных изменений налоговых органов и предложено внесение ряда изменений в действующее налоговое законодательство.

Ключевые слова: налоговая система, налоговая деятельность, организационно-правовые основы, задачи, функции, Государственная фискальная служба Украины, государственные налоговые инспекции, налоговая милиция.

The article analyzes regulatory legal acts regulating tax activities and discloses the elements of the tax system of Ukraine. The content of the tasks and functions of the main elements of the tax system of Ukraine is revealed. The importance of structural and functional changes in tax authorities is emphasized and a number of changes to the current tax legislation are proposed.

Key words: tax system, tax activity, organizational and legal principles, tasks, functions, State fiscal service of Ukraine, state tax inspectorates, tax police.

Ефективність податкової діяльності, визначається тим, наскільки цілеспрямовано вона вирішує комплекс завдань, пов'язаних із розвитком підприємництва, ростом економіки, підвищенням життєвого рівня населення [1, с. 47].

© СКОРОХОД І.В. – кандидат юридичних наук, здобувач (Міжрегіональна Академія управління персоналом)